

Mexikót képzeltem ilyennek. Eszembe jut, aki nem mindennap szokott, apám. Hogy meggyógyul-e egészen valaha. Aligha. Közben, velem együtt, a nap is elindul lefelé.

A parton Imola jön szembe, fehér, egyrészes fürdőruhát visel. Úszott egy bő félórát, eléggé bent is, és most botorkál kifelé. Sziklás a part és csúszós a meder az algáktól vagy micsodáktól. Ahogy benedvesedik a fürdőruhája, átütik az anyagát azok a kemény bimbói. Széles udvart sejtet az anyag. Ami kifejezetten a gyöngém, az első barátnőmnek volt ilyen melle a gimnáziumban. Megállapítom, amit eddig is tudtam, hogy Imola bőven a negyvenen túl nagyon jó nő.

Ahogy elhaladok előtte, megcsúszom a lejtős mederben, és majdnem pontosan az ő ölébe pottyanak. De nem az ölébe, hanem felséges combjai elé. Nevetünk.

„Hamlet, nagyon megsértetted anyádat”, dúdolom.

Líviát kerülöm, szerencsére egy másik öblöt választott az egyik öltöztetőnőnkkel. Pirosban van, ő ma csak egy piros folt a retinámon, egy távoli, érinthetetlen kariatida, megkötős pánttal a nyakán.

Brúnó ír egy-két tweetet arról, hogy itt vagyunk; a képeit meg, ahogy szokta, egyből fellövi az Instagramra, anélkül, hogy ideje lett volna belegondolni, hol is van és mit csinál éppen. Régóta nem tud mit kezdeni azzal az elképesztő népszerűségével.

„Ne csináld, Brúnó, mindjárt idejönnek a rajongóid, és nem fognak élni hagyni”, piszkálja Imola.

Már ezért a vörös napkorongért megérte.

A csípést nézem a kézfejemen. Nem az Imoláé. Mert az övé nem hagyott nyomot. Ez viszont borsónyi duzzanat. Biztos, hogy a Káliban szereztem, napokig vöröslött és viszkedett. Most már az is biztos, hogy pók.

PAPP ANDRÁS

Vígabban fog törzsből felvirulni

A várhegyen pontban reggel hatkor kondult meg a Magdolna-templom nagyharangja, mikor az elítélteket elővezették. A napi zsolozsmázók mind ott voltak már a téren, a szép májusi napsütésben, de eszükbe nem jutott a máskor kihagyhatatlan ájtatoskodás. Meglepve pillantottak föl a környező házak tetejére, ahol az alsóbb cserepeket visszasedték. Ilyen csodát sem láttak még, a gerendák közt emberek álltak, arrább pedig ágyúk katonákkal. Tízezer katona mindenütt. Mindannyian tudták, miért. És ezt legalább olyan hihetetlennek és fantasztikusnak gondolták, mint a megbontott rendet a felsőbb régiókban: eszmékért eleddig embert verpadra még nem vontak, legfeljebb zsványságában megátalkodott bűnöst. Most meg mindjárt egyszerre ötöt is itt vezetnek láncakon a gárdaházból a sváb fuvarosok utcán várakozó szekéréhez.

Felforgató-e, kérdezték egymástól halkán és bizalmasan, aki a felfordulásban rendet óhajt, és despotát döntve szabadsággal ajándékozná meg népét? Fejüket csóválták, így van ez, mit lehet tenni, a jó ügy szolgálatába időnként gáncsot vetnek, vélekedtek jó hiszemmel, felmentőleg, míg a kétkedőbbek és tudálékosabbak szerint a jó ügyet szolgálók sem teljesen gáncstalanok.

A pap, a viceispán, a kapitány, a szép ifjú és a vak gróf – így voltak ők öten azoknak, akik a nevüket sem tudták. Legelőször a papnak nevezett személyt, Ignácot vezették elő. Gyorsan, katonásan történt minden. Előbb két huszár lépett a szekérre, majd az elítélt, végül egy ferences szerzetes feszülettel a kezében. A hajtó nem ült a bakra, a lovak mellett fogta össze a gyeplőket, és amikor ostorával cserdítve azt mondta, hogy „hőő!” – megindultak szép lassan a vesztőhely felé. A szekereket még este felkészítették a küldetésre: a kerékgagnál látszott a friss zsír, megkenték mindet, ne nyiszorogjon egy se gyászos siránkozással, míg leérnek a várból a Generális-rétre. A kocsik tengelyénél a fehér zsír vastagon kinyomódott, s ahogyan forgott a kerék, örvénylő vonalban tekergett a küllők közepén, mint valami csavart süvegcsukor. A szekerek elé négy-négy lovat fogtak be, mintegy emelkedetebb módját adva így a felvonulásnak, a túlvilágra indulóknak.

Az ítéletet két nappal korábban, május 18-án olvasta fel az ügyész direktor a szomszédos ferencesek klastromának refektóriumában. A fogvatartottak közül egyedül ő, Ignác volt jelen, őrzői és bírái semmit nem olvashattak le arcáról. Még nem volt negyven éves, de magas homlokát a kezdődő kopaszodás még feljebb tolta, egészen a feje búbjáig. Horgas orra, keskeny és csontos arca miatt akár tíz évvel idősebbnek is kinézett. Szakálla most rendezett volt, előző este a testőrségi laktanya felcserével megigazította, hegyesre vágatta az állánál. Kimondatott: fő- és jószágvesztés. Valójában ez már a Királyi Tábla ítélete utáni kegyelmi kérvény elutasítása volt a Septemvirátus részéről, Ferenc király jóváhagyásával. Az ügyész direktor kifordította az adreszt, hogy Ignác is lássa az aláírást és a hitelesítő vörös viaszpecsétet, majd megparancsolta a foglároknak, hogy az elítéltet kísérik át a rendház melletti Magdolna-templomba, ahol már várnak rá.

Az ügyész direktor kemény ember volt, félelmetes és kíméletlen, ellentmondást sose tűrve fagyott meg körülötte a levegő. Nem titkolta, hogy megveti az elítélteket, mert nem hitt nekik, hogy csak József reformját vitték volna tovább, s szolgálták volna Lipót után az új királyt is, ha korábbi kiváltságaikat visszakapják: hivatalt, státuszt, kegydíjat. Elvtelen és becsvágyó haszonlesők, csupán az elutasítás dacosságában, mintegy sértődött emberként lettek forradalmárok. Francia bérencek, Robespierre barátai.

Ignác úgy lépett a sokasággal telt templomba, hogy karját összefonta mellén. Higgyék csak kevélynek, dőlyfősnek, önteltnek, nagyravágyónak – Isten házában csak isteni arroganciával léphet föl. Nincs fölötte hatalom. Megállították az oltár előtt, darócköpenyét levették, és a négy papi rend ruháját tették rá, s vették vissza, így fosztván meg őt szent hivatalától. Egy kispap segédkezett mellette, miközben a püspök olvasta a hivatalos degradációt. Izgatottan és kapkodva dolgozott a kispap, vörös pír volt az arcán. Ignác szólt neki, hogy nem az következik, még ne vegye le. Majd arra gondolt, hogy szenteltvízzel a szenteltvizet lemoshatja-e róla bárki is. Amikor lekerült róla az utolsó darab, és a fehér gyolcsingben állt a magas ol-

tár előtt, egyszer csak azt hallotta: „Élni fogsz!” Nem a püspök volt, nem a kispap, nem tudta, ki. Ekkor lerogyott a kőpadlóra, és érezte, hogy elszáll belőle minden dolyf.

– Átadom tehát nektek, bírák, ezt az embert, aki összeesküdött a haza ellen – mondta a püspök.

Ignácot ekkor mintha ostor csapta volna meg, egyből talpra ugrott.

– Nem igaz, nem a haza, hanem a király ellen!

A két nap aztán teljes csodavárásban telt a mellé rendelt két foglárrel a cellájában. Éppen tíz éve annak, idézte fel, hogy az illuminátus Weishaupttal sétáló Lanz páter villámcsapás áldozata lett Regensburg mellett egy viharban. De itt láthatóan nem történt semmi abban a két napban, egyszerűen a császár foglya volt. Inkább az örök néztek furcsán, s egymás között váltáskor azt beszéltek, hogy csakugyan kiszámíthatatlan rabra vigyáznak. Van, hogy szinte önkívületben hánykolódik a szalmán. Egyszer a feszületet csókolja, máskor a sarokba hajítja. Az egyik hajdú azt mondta, hogy kiszámíthatatlanságában olyan, mint egy pogány isten, aki egyszerre él valami csodás mitológiában és a láncát csörgető valóban.

Május 20-án reggel, midőn a szekér meglódult, Ignác már nem hánytavetette magában a dolgot, hogy hol is hibázhatott, ha mindent kiszámított. A világot kiszámolta körzővel, vonalzóval, minden ember helyét tudta, hol kell állnia. Szolgai engedelmesség, feltétlen hűség és irányíthatóság: totális ellenőrzés. Azt is számításba vette, hogy neki a körző két hegyénél, titkos tanácsosként és a titkos szervezet fejeként, egymás fedezékében kell mindezt megvalósítania. A két hegy között pedig akkora volt a távolság, az általa befogott és lefedett rész, hogy senki fia nem gondolta volna, ebből baj lehet, hogy éppen őt szúrja hegyére a balvégzet.

Oly hiábavalóan keresett művészet uralkodni az emberek felett. Őket a jóra rávezetni, majd utána minden olyat bevezetni, ami az emberek számára mindaddig csak álom volt, és csak a legfelvilágosultabbak számára tűnt lehetségesnek.

Mentek a lejtőn. Egy vadvirágos rét tárult Ignác szeme elé pipaccsal, búzavirággal, amint lépésben haladva jöttek lefelé. És gólyahír. Ez sárga, az piros, az meg kék. És a zöld lándzsás levél közt bólogató gyöngyvirág. A nefelejcs kékje is más, mint a búzavirágé. Ó, a nefelejcs, milyen feledhetetlen kis virág! Ott a bazsarózsa, a pitypang, a nárcisz, fölējük nő a kamilla és a tulipán. És a gesztenyék fehér gertyája. De van még sárga, van, amott a vérehullató fecskéfű. Ha szirmát töröd, piros nedvet enged.

Fejét az ég felé emelte Ignác. A hűvös börtönfal után átjárta a szelíd májusi nap. Megborzongott ettől a simogató melegségtől. A börtön falai közt nincsen tavasz. De tél sincs, csak rideg egyedüllét van a Jóistennel. Mélyeket lélegzett, hogy tüdeje feledje a rongy szövétnek olajos bűzét, a kátrányos fáklyák bitumenes szagát. Szemben vele a páter még mindig ugyanabban a malomban őrlt.

– Virágok! – csodálkozott Ignác. Mikor is látott utoljára virágokat? Bécsben, tavaly júniusban, még lefogása előtt? Vagy akkor sem, mert az ügyek mindig eltérítették? És most teljes lényével élte át, hogy a május mily tékozlón ontja a színeket és az illatokat, mintha a világnak holnap mindjárt vége volna. A május már nem az újjászületésről szól, az inkább volna a március, hanem a biztos továbbélést jelenti a kalendáriumban, mikor hajtásra készen fogannak meg a földben a magok és pompáznak árok partján és dűlők szélén a pipacsok. Langyos, lágy esők, szikrá-

zó fények, haragos zöldben nyíló szépségek. Májusban nem volna szabad kivégzéseket tartani.

Csak amikor lejjebb értek, jócskán túl a Bécsi kapun ismerte föl, hogy a kaszálot körbe vevő virágos mező valójában sűrűn álló emberek tarka sokasága. Ekkora tömeget még életében nem látott. „Mindent a népért, semmit a néppel!” – jutott eszébe, amint a tömegben állók arca egyre jobban kirajzolódott. Ha tehetné, újra ezt tenné, ez fátum, amint a fizikának is megvannak a törvényei. Lembergi katedrán professzorként oktatta a kémiát is. Aranyat csak egyféleképpen lehet csinálni, ő rájött. Az arany nem ott van, ahol várnánk, nem lombikban és szublimációban, mert az arany a világoosság és a szellem, ő tudja, mert ő a záloga a megvilágosodásnak. Az új világra ébredőknek ő a szeme fénye.

Pergő dobok hangjától kísértén értek le a rétre. Az első szekér előtt megnyílt a gárdisták sorfala. A katonák négyszöget alkotva állták körbe azt a földhalmot, amit még előző nap hordtak össze, hogy legyen egy kis emelvénye a vesztőhelynek. Ennek közepére támlás széket helyeztek, hogy majd az elítélteket arra ültetik. A császári vértések teljes díszben voltak; kék pantallóban, fejükön fekete csákóval, a széles és fehér patronszj kerestet rajzolt a hátukra, lábuknál szuronyos puskát tartottak. Az ő sorfalukon belül csak a hóhér volt a fogollyal, a feszületet mindig maga előtt tartó szerzetessel és az elítéltet kísérő két hajdúval. Hóhérból mindazonáltal kettőt is ide hoztak, a hosszú kard az öreg Zachnál volt, a budai hóhérnál, de mellé rendelték a fiatal egri bakót is, biztosítva legyen a kimért halál. Mindketten piros, huszáros nadrágot viseltek, a fehér ingük fölött pedig szintén piros volt a lajbi. Az öreg ősz haja úgy volt oldalt felfogva és hátul szalaggal összekötve, mint ha csak rizsporos parókát viselne. A kardot, földbe szúrva a hegyét, két kézzel tartja maga előtt, mikor ez elsőt, a himlőtől roncsolt arcú grófot a székbe ültetik. S míg szemére kendőt kötnek, Ignácot is belültre vezetik, hogy mielőtt ő kerülne sorra, nézze végig társai halálát.

A pergés egyszerre megerősödik.

Önuralomra volna most szükség. Csak és tisztán önuralomra, ami feleslegessé tenné az uralom más formáját. Mindenki maga legyen a saját despotája, ne másé.

A pergés egyszerre fölgyorsul.

Sem a vezényszavakat, sem a ferencesek latin imáját nem lehet hallani. A távol állók, a vár domboldalában állók, de a szemközti szőlőskertek felől állók is jól láthatták, amint Zach lesújt. A gróf fejét azonban nem sikerült levágnia, nem volt még meg az ereje hozzá. Évekig szünetelt a halálbüntetés, így érthető, ha elsőre nem mindjárt tudta mesteri pontossággal elválasztani a fejet a nyaktól. Csakhogy az volt a baj, hogy másodsorra sem. Hiába vágott erősebben, a nyakból egy ín némi bőrrel még tartotta a gróf megbillent fejét. Harmadsorra is le kellett sújtania, hogy véget vessen mindkettejük egyre véresebb és egyre kínosabb szenvedésének.

Ignác rosszul lett, összeesett. Két hajdú szedte fel a földről, a harmadik erősen pofozta, majd úgy állt meg előtte, hogy ne lássa a székre ültetett társát és az újra próbálkozó bakót. Efféle elgyengülést a többieknél nem láttak; az egyik, a szép ifjú a Marseillaise-t fütyülte, s jegyezte meg tréfásan, hogy királyok koronázásán sem látni ennyi embert, a másik, a kapitány meg azt mondta a hóhérnak, amint a

székre ültették, hogy csak egyszer hitt papnak, s lám, hová jutott, *kurvanyját* Martinovicsnak, de már nem haragszik rá.

Mikor rá került a sor, a magabízók bizonyosságával akart a kis dombpódiumra fölmenni: hogy lám, ő felsőbb hatalomnak engedelmeskedik. De nem bírták a lábait, szinte vonszolták a székhöz, s immár arról sem volt szentül meggyőződve, hogy ez volna az élet logikája.

Laposra hajtogatott fehér kendővel kötötték be a szemét. A hóhérsegéd azonban nem volt valami ügyes, túl szorosan csomózott, és lecsúszott a kopasz fejről. Mintha egy láthatatlan fenti kéz oldotta volna meg. Az előbb még, elfedett szemekkel az örök világosságra gondolt, ímhol lépi át mindjárt a kapuját. De aztán, hogy érezte fején a lazulást, egyben azt is hitte: minden megoldódott! Vége, ideért a felmentő kegyelem, az utolsó pillanatig komédiát űztek vele. Indokolatlan örömmel, túlzó bizakodással húzódott széles mosolyra a szája. Hangosan szeretett volna nevetni, de nem volt hang a torkában. Nevetve nézett a katonákra és a hóhéra, rossz tréfa volt ez, barátaim.

Kardját Zach a földre szúrta, maga kötötte meg újra a kendőt.

A csoda, amit Ignác várt, kicsit elkésett. Pedig neki azokban a végzetes percekben mintha megállt volna az idő. Minden hang, dobpergés, ima és vezényszó egyszeriben nagyon messziről jött, eltompultan, mintha egy óriási üstből, amibe belekavarnak valami ördögi fakanállal. Fülének ez a különös zavara az elképzelt fájdalommal szemben is tompává tette. Ez már a távozás volna? Előbb a hangok hagyják el? Aztán a feje is lerepül? Ketté lesz vágva, mint a sötét égboltozat, mikor vilám cikázik rajta?

A csoda, amit várt, ugyan elkésett kicsit, de megérkezett akkor, amikor feje előre gurult. Ignác úgy vélte, mindent lát: látja a katonák ijedt tekintetét, és látja a várhegyen túlról, a Duna felől felszálló vékony füstcsíkot. Újra látja a virágokat körben és mindenütt – mennyi szín, eszme és remény! Gyönyörködni sem lehet bennük másképp, csak így, a szabad ég alatt, mert hervadás a sorsuk csöbörben és vödörben. S hogy csakugyan ő látja mindezt, próbaképp nagyokat pislogott. Kétség sem férhet hozzá, hogy igen. Ignác ekkor úgy vélekedett, hogy csak akkor fog meghalni, ha álmait feladja. Ha behunyja a szemét, akkor végleg úgy marad, akkor igen, ha nem akarja látni többé ezt a világot.

A csoda nem múlt el másnap sem; rózsák nyíltak ott, ahol tegnap a jakobinusok vére hullott. Milyen láthatatlan égi kéz ültette sűrű bokrokba a rózsákat? Csodájára jártak, mintha még soha nem láttak volna illatos-piros rózsát. Szent Erzsébet sem hordhatott különbet a kötényében, pompás virágot termett a vérmező. Nem volt senki, se huszár, se generális, se ősz bakó, se király, aki ezekről a tövekről csak egyetlen szálat is szakított volna.

